

Likumdošanas iniciatīvas

Publicēts: 11.03.2021.

Valsts prezidents Valdis Zatlers savas darbības laikā ir izmantojis Satversmes 47. pantā noteiktā likuma ierosināšanas tiesības 14 reizes.

Izmaiņas likumos naudas ietekmes mazināšanai uz politiskajiem procesiem

2011. gada 10. jūnijā Valsts prezidents Valdis Zatlers nosūtīja Latvijas Republikas Saeimai trīs likumprojektus, rosinot izmaiņas trīs likumos: Krimināllikumā; likumā "Par priekšvēlēšanu aģitāciju pirms Saeimas vēlēšanām un Eiropas Parlamenta vēlēšanām"; Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likumā. Savā vēstulē Saeimas priekšsēdētājam Solvitai Āboltiņai Valsts prezidents norāda, ka viens no nepieciešamajiem soļiem atklātas un godīgas politikas virzienā ir caurskatāma politisko partiju finansēšanas kārtība, paredzot efektīvu uzraudzību pār šīs kārtības ievērošanu un adekvātu sodu sistēmu par tās pārkāpšanu.

Grozījumi Diplomātiskā un konsulārā dienesta likumā

Valsts prezidents Valdis Zatlers, konstatējot zināmas nepilnības pašreizējā valsts protokola normatīvajā regulējumā saistībā ar praksi piemērot paražu tiesību normas bez attiecīgā normatīvā regulējuma, 6. aprīlī nosūtīja Saeimas priekšsēdētājam Solvitai Āboltiņai vēstuli ar lūgumu grozīt Diplomātiskā un konsulārā dienesta likumu, lai noteiktu pienākumu Ārlietu ministrijai nodrošināt diplomātiskā protokola ievērošanu Latvijā ar mērķi sekmēt vienotu izpratni par diplomātisko protokolu un tā saskaņotu piemērošanu.

Lai novērstu šīs nepilnības, 2010. gada 17. novembrī ar Valsts prezidenta rīkojumu tika izveidota darba grupa ar mērķi izstrādāt valsts protokola tiesisko regulējumu un pilnveidot normatīvos aktus šajā jautājumā. Darba grupā tika iekļauti Saeimas kancelejas pārstāvji, Valsts prezidenta un Ministru prezidenta ārlietu padomnieki, Ārlietu ministrijas, Aizsardzības ministrijas un Nacionālo bruņoto spēku pārstāvji, un to vadīt tika uzticēts Ārlietu ministrijas Valsts protokola vadītājam Retam Plēsumam.

Likumdošanas iniciatīva par Satversmes grozījumiem

Gan 2010. gada 17. jūnijā, uzrunājot 9. Saeimu, gan 2010. gada 2. novembrī, uzrunājot jaunievēlēto 10. Saeimu tās pirmajā sēdē, Valsts prezidents rosināja uzsākt diskusiju par Latvijas Republikas pamatlikuma – Satversmes – reformu parlamentārās valsts ietvaros. 2010. gada 10. augustā V. Zatlers lūdza Valsts prezidenta Konstitucionālo tiesību komisiju izstrādāt viedokli par Valsts prezidenta funkcijām Latvijas parlamentārās demokrātijas sistēmas ietvaros ar mērķi izvērtēt pašreizējā Satversmes regulējuma pilnveidošanas nepieciešamību.

Valsts prezidenta Konstitucionālo tiesību komisijas secinājumi par Valsts prezidenta funkcijām Latvijas parlamentārās demokrātijas sistēmas ietvaros ir galvenais zinātniski analītiskais pētījums, uz kā pamata ir tapusi Valsts prezidenta šajā motivācijas rakstā ietvertā likumdošanas iniciatīva par grozījumiem Latvijas Republikas Satversmē. Šīs iniciatīvas mērķis ir uzlabot valsts varas atzaru līdzsvaru un panākt efektīvāku lēmumu pieņemšanas mehānismu, nostiprinot Valsts prezidenta kā politiski neitrāla arbitra lomu likumdevēja un izpildvaras savstarpējās sadarbības nodrošināšanā. Šīs iniciatīvas centrālais jautājums ir saistīts ar Valsts prezidenta lomu mūsdienīgā parlamentārā republikā. Kā jau Valsts prezidents teicis, uzrunājot jaunievēlēto 10. Saeimu, tikai Latvijas valsts politiskās un tiesiskās sistēmas attīstība var nodrošināt mūsu valsts ekonomisko uzplaukumu un tautas labklājību. Tāpēc, izmantojot savas Latvijas Republikas Satversmes 47. pantā noteiktās tiesības, Valsts prezidents ierosina izdarīt Latvijas Republikas Satversmē zemāk norādītos grozījumus.

Par Pilsonības likuma grozījumiem

2011. gada 1. februārī Valsts prezidents Valdis Zatlers ir nosūtījis Saeimas priekšsēdētājai Solvitai Āboltiņai likumdošanas ierosinājumu par grozījumiem spēkā esošajā Pilsonības likumā. Valsts prezidents uzskata, ka šobrīd, kad ir pagājuši vairāk nekā 15 gadu kopš Pilsonības likuma pieņemšanas, kad uzaugusi jauna paaudze, kas piedzima neatkarīgā Latvijas Republikā, kad Latvijas valsts ir kļuvusi par pasaulē ietekmīgāko valstu savienību un organizāciju dalībnieci, ir pienācis laiks Pilsonības likuma pilnveidošanai atbilstoši valsts ilgtermiņa interesēm un lai nodrošinātu un veicinātu Latvijas pilsoņu kopuma saglabāšanu. Minēto Valsts prezidenta likuma grozījumu ierosinājumu Valsts prezidenta kanceleja ir gatavojusi vairāku mēnešu garumā, pētot citu valstu pieredzi un tiesību ekspertu viedokļus pilsonības jautājumā.

Valsts prezidents vērš uzmanību uz diviem jautājumiem. Pirmkārt, uz vispārējo dubultpilsonības aizliegumu, norādot, ka Pilsonības likuma Pārējas noteikumu 1. punkta prasība, ierobežojot trimdas tautiešu tiesības uz Latvijas un tās valsts pilsonību, kas devusi patvērumu viņiem un viņu pēcnācējiem, mūsdienu situācijā ir netaisnīga, nesamērīga un no valsts interešu viedokļa nav racionāli pamatojama. Viņš atzīmē, ka trimdas tautiešu dubultpilsonības situācija ir Latvijas valsts okupācijas sekas. Tāpēc Valdis Zatlers lūdz Saeimu atcelt ierobežojumus to Latvijas pilsoņu un viņu pēcnācēju reģistrācijai un iespējai paturēt citas valsts pilsonību, kuri laikā no 1940. gada 17. jūnija līdz 1990. gada 4. maijam, glābdamies no PSRS un Vācijas okupācijas režīma terora, ir atstājuši Latviju kā bēgļi, tikuši deportēti vai minēto iemeslu dēļ nav varējuši atgriezties Latvijā un šajā laikā naturalizējušies ārvalstīs.

Tāpat Valsts prezidents vērš uzmanību, ka ar Latvijas pievienošanos ES un NATO ir mainījusies vispārējā izpratne par valsts drošību un integritāti, daudzi Latvijas pilsoņi ir devušies dzīvot uz ārvalstīm. Latvijas valsts interesēs ir veicināt savu pilsoņu izvēli saglabāt saistību ar Latviju, dodot iespēju viņiem paturēt Latvijas pilsonību. Dubultpilsonība ir pieļauta lielākajā daļā ES dalībvalstu un ir vērojama skaidri izteikta tendence – samazinās to valstu skaits, kas paredz automātisku pilsonības zaudēšanu citas valsts pilsonības iegūšanas gadījumā.

Tāpēc Valsts prezidents ierosina veikt grozījumus Pilsonības likumā attiecībā uz ārpus Latvijas dzimušo Latvijas pilsoņu bērnu pilsonības noteikšanu, kā arī atteikties no dubultpilsonības ierobežojumiem attiecībā uz ES, NATO un Eiropas Brīvās Tirdzniecības Asociācijas dalībvalstu pilsoņiem un, balstoties uz abpusējības principu, attiecībā uz to valstu pilsoņiem, ar ko Latvija noslēgusi līgumus (ja otra valsts piedāvā tādas pašas tiesības Latvijas pilsoņiem), kā arī attiecībā uz personām, kuras citas valsts pilsonību (pavalstniecību), pamatojoties uz likumu (*ex lege*), iegūst laulību rezultātā.

Otrkārt, Valsts prezidents vērš uzmanību arī uz jautājumu par Latvijā dzimušo bērnu reģistrāciju par Latvijas pilsoņiem. Likumdevējs, nosakot pēc 1991. gada 21. augusta Latvijā dzimuša bezvalstnieku vai nepilsoņu bērna tiesības uz Latvijas pilsonību, 1998. gadā jau ir izšķīries par šo bērnu tiesībām saņemt Latvijas Republikas pilsonību, taču šobrīd šo tiesību īstenošanā bērni ir pilnībā atkarīgi no savu vecāku uzņēmības nokārtot nepieciešamās formalitātes.

Par Neatkarības atjaunošanas dienu

2010. gada 19. janvārī Valsts prezidents Valdis Zatlers ir nosūtījis Saeimas priekšsēdētājām Gundaram Daudzem likumdošanas iniciatīvas vēstuli, kur norāda, ka, tuvojoties 1990. gada 4. maija deklarācijas “Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu” pieņemšanas 20. gadadienai, lai godinātu un nostiprinātu tautas vēsturiskās atmiņas mantojumu un nodotu to arī turpmākajām paaudzēm, ir aktualizējusies diskusija par šī vēsturiskā notikuma nozīmīgumu.

Valsts prezidents Valdis Zatlers uzsver, ka Latvijas valsts nepārtrauktība jeb kontinuitāte kā Latvijas valsts oficiālais viedoklis par to, ka 1918. gada 18. novembrī dibinātā Latvijas Republika ir turpinājusi nepārtraukti eksistēt, pirmo reizi ir nostiprināta 1990. gada 4. maija deklarācijā “Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu” (turpmāk tekstā – Neatkarības deklarācija). Pieņemot vēsturisko lēmumu par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu, Latvijas Republikas Augstākā padome kā Latvijas PSR

augstākais valsts varas orgāns atzina par sev saistošu Latvijas Republikas 1918. gada 18. novembra proklamēšanas aktu un uzņēmās veikt Latvijas Republikas neatkarības faktisko atjaunošanu. Brīvas, demokrātiskas un neatkarīgas Latvijas Republikas valstiskās neatkarības atjaunošana *de facto* bija galvenais Neatkarības deklarācijas mērķis. Tādējādi būtisks ir ne vien pats Neatkarības deklarācijas pasludināšanas akts, bet gan tā tiesiskās sekas – Latvijas Republikas valstiskās neatkarības faktiskā atjaunošana. Tāpēc, lai uzsvērtu un izceltu 1990. gada 4. maija deklarācijas “Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu” mērķi, kā arī lai uzsvērtu Latvijas valstiskās neatkarības nozīmīgumu jaunākajām paaudzēm, Valsts prezidents Valdis Zatlers izmanto savas Latvijas Republikas Satversmes 47. pantā noteiktās tiesības un rosina izdarīt likuma “Par svētku, atceres un atzīmējamām dienām” 1. pantā šādus grozījumus: aizstāt vārdus “Latvijas Republikas Neatkarības deklarācijas pasludināšanas diena” ar vārdiem “Neatkarības atjaunošanas diena”, nosakot, ka svētku diena 4. maijs ir Latvijas Republikas Neatkarības atjaunošanas diena. Savā vēstulē Saeimas priekšsēdētājam G. Daudzem, Valsts prezidents V. Zatlers uzsver, ka ideju dēvēt 4. maija svētku dienu ikvienam saprotamā, simboliskā, Neatkarības deklarācijas mērķi atspoguļojošā un kodolīgākā nosaukumā ir ierosinājuši Latvijas Tautas Frontes pārstāvji. Šo ideju ir apspriedusi arī Latvijas Republikas Neatkarības deklarācijas pasludināšanas 20. gadadienas svētku organizēšanai izveidotā Goda komiteja.

Saeima 2011. gada 7. aprīlī pieņēma grozījumus likumā “Par svētku, atceres un atzīmējamām dienām”, pārdēvējot 4. maiju par Latvijas Republikas Neatkarības atjaunošanas dienu un 21.- augustu par Konstitucionālā likuma “Par Latvijas Republikas valstisko statusu” pieņemšanas dienu.

 [Par Latvijas Republikas valstisko statusu](#)

Valsts prezidents Valdis Zatlers minēto likumu izsludinājis 2011. gada 27. aprīlī. Likums stāties spēkā 2011. gada 11. maijā.

Par ierēdņu politiskās neitralitātes principa nodrošināšanu civildienesta darbībā

Valsts prezidents Valdis Zatlers 2009. gada 8. jūlijā ir nosūtījis Saeimas priekšsēdētājam Gundaram Daudzem likumdošanas iniciatīvas vēstuli, rosinot veikt grozījumus vairākos likumos, lai veicinātu ierēdņu politiskās neitralitātes principa nodrošināšanu civildienesta darbībā.

Šīs iniciatīvas mērķis ir nodrošināt labu pārvaldību, kas sevi ietver arī tādus ar valsts pārvaldes iekšējo organizāciju un darbību saistītus elementus kā profesionāls, godīgs, kompetents un politiski neitrāls civildienests. Lai to panāktu, Valdis Zatlers rosina noteikt aizliegumu valsts sekretāriem un pārējo tiešās pārvaldes iestāžu vadītājiem ieņemt amatus politiskajās partijās. Minētās amatpersonas spēlē nozīmīgu lomu valsts pārvaldes iestāžu funkciju pildīšanā un to administratīvā darba vadīšanā. Tādējādi šo amatpersonu aktīva darbība politiskajās partijās var radīt pamatotas šaubas par amatpersonu neitralitāti un darbības objektivitāti. Svarīgi, lai šīs amatpersonas, pildot savus amata pienākumus, vadītos vienīgi no profesionālajiem, nevis politiskajiem kritērijiem.

Otrkārt, Valsts prezidents rosina liegt valsts sekretāriem un pārējo tiešās pārvaldes iestāžu vadītājiem tiesības apvienot amata pienākumu pildīšanu ar deputāta kandidāta statusu, paredzot: kandidējot vēlēšanās, valsts sekretāriem un pārējo tiešās pārvaldes iestāžu vadītājiem ir pienākums doties atvaļinājumā bez mēnešalgas saglabāšanas. Šādas izmaiņas garantētu arī to, ka deputātu kandidātiem, kuri pārstāv dažādus politiskos spēkus, priekšvēlēšanu aģitācijas procesā ir vienādas ietekmes iespējas, jo augstos valsts amatos strādājošajiem pie noteiktiem apstākļiem var būt netaisnīgas priekšrocības attiecībā pret citiem kandidātiem. Turklāt šī norma nodrošinātu vēlēšanu aizsardzību no valsts amatpersonu spiediena, jo personas ir tiesīgas pieņemt nozīmīgus lēmumus un tādējādi var celt savu prestižu vēlēšanu acīs, un ietekmēt viņu izvēli.

Lai novērstu iespējamās pretrunas attiecībā uz valsts amatpersonas amata savienošanas ierobežojumiem, kas noteikti likumā “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā”, Valsts prezidents aicina Saeimai izvērtēt nepieciešamību saskaņot augstāk norādītos priekšlikumus ar citiem likumiem.

Valsts prezidents arī rosina papildināt vēlēšanu norisi regulējošos likumus, paredzot, ka tiešās pārvaldes iestāžu vadītāji (t. sk. valsts sekretāri) ievēlēšanas gadījumā automātiski zaudē ieņemamo amatu, kā arī papildināt Valsts civildienesta ierēdņu atbildības likumu ar jaunu 42. pantu, paredzot disciplinārbildību par politiskās neitralitātes pārkāpšanu. Politiskā neitralitāte ir viens no svarīgākajiem priekšnoteikumiem ierēdņa amata ieņemšanai, jo ierēdnim ir stingri jāievēro visas sabiedrības intereses.

Visbeidzot, Valsts prezidents rosina mazināt civildienesta rekrutēšanas procesa politizāciju, nosakot ierobežojumus politisko amatpersonu tiesībām un iespējām iesaistīties profesionālās un politiski neitrālas ierēdniecības darbā, skaidri nošķirot politisko atbildību no profesionālās. Tādējādi tiktu samazināti tie personāla atlases līmeņi, kur ir iesaistīti politiķi.

Lai nodrošinātu augstāk minēto, Valsts prezidents ir ierosinājis veikt konkrētus grozījumus piecos normatīvajos aktos: Valsts pārvaldes iekārtas likumā; Valsts civildienesta likumā; Eiropas parlamenta vēlēšanu likumā; Pilsētas domes, novada domes un pagasta padomes vēlēšanu likumā; Valsts civildienesta ierēdņu disciplināratbildības likumā. Tāpat arī izvērtēt nepieciešamību grozīt likumu "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā".

 [Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā](#)

2009. gada 15. septembrī Ministru kabinets ir atbalstījis Valsts prezidenta iniciatīvu veicināt ierēdņu politiskās neitralitātes principa nodrošināšanu civildienesta darbībā, izstrādājot un nosūtot Saeimai izskatīšanai divus Ministru kabineta likumprojektus – "Grozījumi Valsts civildienesta likumā" un "Grozījumi Valsts civildienesta ierēdņu disciplināratbildības likumā".

Savukārt 2009. gada 12. novembrī Saeima ir atbalstījusi Valsts prezidenta iniciatīvu noteikt ierobežojumus valsts amatpersonām savienot valsts amatpersonas amatu ar amatu politiskajā partijā vai politisko partiju apvienībā, pieņemot likumu "Grozījumi Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā". Minētais likums papildina likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 7. pantu ar jaunu 14. daļu šādā redakcijā:

"(14) Papildus tām valsts amatpersonām, kurām citos likumos un šajā pantā nav atļauts savienot valsts amatpersonas amatu ar amatu politiskajā partijā vai politisko partiju apvienībā, šādu amatu savienošana nav atļauta arī Valsts kancelejas direktoram un viņa vietniekiem, valsts sekretāriem un viņu vietniekiem, kā arī valsts kapitālsabiedrību valžu un padomju locekļiem."

2010. gada 25. februārī Saeima pieņēma likumu "Grozījumi "Valsts civildienesta likumā"", kas nosaka, ka ierēdņa pamatpienākums ir neatkarīgi no savas politiskās pārliecības būt lojālam likumīgai valdībai un ievērot politisko neitralitāti. Atbilstoši politiskās neitralitātes principam valsts civildienesta ierēdnis savu pienākumu izpildē vadās tikai pēc profesionāliem kritērijiem un lēmumu pieņemšanā nav atkarīgs no politiskās ietekmes.

Vienlaikus 2010. gada 25. februārī Saeima pieņēma likumu "Grozījumi Valsts civildienesta ierēdņu disciplināratbildības likumā", kas paredz papildināt Valsts civildienesta ierēdņu disciplināratbildības likumu ar 42. pantu, nosakot, ka par politiskās neitralitātes neievērošanu, veicot amata pienākumus, izsaka rājienu, samazina mēnešalgu uz laiku no trim mēnešiem līdz vienam gadam, ieturot līdz 20 % no mēnešalgas, vai pazemina amatā uz laiku līdz trim gadiem. Savukārt par tādu pašu disciplinārpārkāpumu, ja tā dēļ valstij vai personai nodarīts būtisks mantisks zaudējums vai valsts interesēm – būtisks kaitējums, vai personai – būtisks personisks kaitējums, pazemina amatā uz laiku līdz trim gadiem, atbrīvo no amata vai atbrīvo no amata bez tiesībām vienu gadu pretendēt uz amatu valsts pārvaldē.

Abi augstāk minētie Saeimā pieņemtie likumi ir izsludināti 2010. gada 11. martā un ir stājušies spēkā 2010. gada 25. martā.

Par nekustamā īpašuma atsavināšanas sabiedriskajām vajadzībām kārtības pilnveidošanu

Izvērtējot likuma "Par nekustamā īpašuma atsavināšanu sabiedriskajām vajadzībām – Dienvidu tilta pār Daugavu 3. kārtas būvniecībai" otrreizējās caurlūkošanas iespēju, Valsts prezidents ir izmantojis savas Satversmes 47. pantā noteiktās likumdošanas iniciatīvas tiesības un rosinājis pilnveidot likumu "Par nekustamā īpašuma piespiedu atsavināšanu valsts vai sabiedriskajām vajadzībām", papildinot 15. pantā noteikto regulējumu, lai atsavināmā nekustamā īpašuma īpašnieka tiesība prasīt nekustamā īpašuma atsavināšanu pilnā apmērā saderētu ar skaidru un nepārprotamu šīs tiesības realizācijas mehānismu.

 [Par nekustamā īpašuma piespiedu atsavināšanu valsts vai sabiedriskajām vajadzībām](#)

Dar valsts civildienesta ierēdņu sociālo garantiju apmēru ierobežošanu

2008. gada 26. septembrī, Valsts prezidents, nosūtot Saeimai otrreizējai caurlūkošanai 2008. gada 18. septembrī Saeimā pieņemto likumu "Grozījumi Valsts civildienesta likumā", pamatojoties uz Satversmes 47. pantu, ierosināja noteikt stingrākus ierobežojumus bērna piedzimšanas pabalsta maksimālajam apmēram. Vienlaikus Valsts prezidents ir aicinājis Saeimu izvērtēt iespēju radīt jaunu tiesisko regulējumu par ierēdņu pabalsta apmēra noteikšanu bērna piedzimšanas gadījumā vai nu piesaistot to minimālajai mēnešalgai, vai arī nosakot šī pabalsta maksimālo apmēru.

 [Grozījumi Valsts civildienesta likumā](#)

Saeima minēto likumu nav caurlūkojusi, taču 2009. gada 1. decembrī pieņēmusi likumu "Grozījumi Valsts civildienesta likumā", ar ko no Valsts civildienesta likuma tika izslēgti panti, kas regulēja ierēdņa mēnešalgas, pabalstu, piemaksu, prēmiju, kompensāciju u. c. jautājumus. Šobrīd šos jautājumus regulē Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likums. Minētajā likumā pabalsta piešķiršana bērna piedzimšanas gadījumā nav paredzēta.

Par grozījumiem Latvijas Republikas Satversmē, nodrošinot tautai un Valsts prezidentam patstāvīgas tiesības lemt par Saeimas priekšlaicīgu atlaišanu

Valsts prezidents Valdis Zatlers 2008. gada 6. augustā iesniedza Latvijas Republikas Saeimas priekšsēdētājam Gundaram Daudzem vēstuli par Valsts prezidenta likumdošanas iniciatīvu. Valsts prezidents likumdošanas iniciatīvas vēstulē aicina Saeimu izdarīt atbilstošus grozījumus Satversmē un paredzēt tiesības patstāvīgi lemt par Saeimas priekšlaicīgu atlaišanu diviem subjektiem – Valsts prezidentam un tautai pēc noteikta skaita vēlētāju ierosinājuma.

Tautas nobalsošanā par likumprojektu "Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē", kas norisinājās šā gada 2. augustā, ievērojama daļa balsstiesīgo Latvijas Republikas pilsoņu atbalstīja Latvijas Republikas Satversmes 78. un 79. panta grozījumu redakciju, kas ļautu vienai desmitajai daļai vēlētāju rosināt Saeimas atlaišanu. Kaut arī minētais Satversmes grozījums tautas nobalsošanā netika pieņemts, Valsts prezidents uzskata, ka, ievērojot izteikto tautas vēlmi un Latvijas Republikas Satversmes sistēmu un tās vēsturiskās tradīcijas, kas lielu uzsvāru liek uz tiešās demokrātijas elementiem, Satversmē nepieciešams paredzēt tiesības noteiktai daļai vēlētāju patstāvīgi rosināt tautas nobalsošanu par Saeimas atsaukšanu.

 [Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē](#)

Rosinot abus Satversmes grozījumus 2008. gada 3. jūnijā un 6. augustā, Valsts prezidents Valdis Zatlers nepiedāvāja konkrētu Satversmes grozījumu redakciju, jo vēlējās dot iespēju parlamentam izsvērtu diskusiju rezultātā nonākt pie risinājuma, kas apmierinātu lielāko daļu parlamenta locekļu. Šāda procesa mērķis būtu bijis nonākt pie tādas Satversmes grozījumu redakcijas, kas gūtu Satversmes 76. pantā norādīto Saeimas locekļu vairākuma atbalstu.

Diemžēl laika posmā no 2008. gada jūnija līdz 2009. gada janvārim Saeimas deputātiem nebija izdevies vienoties par konkrētu Satversmes grozījumu redakciju. Tāpēc Valsts prezidents, izmantojot savas Satversmes 47. pantā noteiktās tiesības, 2009. gada 21. janvārī ierosināja pieņemt konkrētu Latvijas Republikas Satversmes grozījumu redakciju.

 [Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē 2](#)

2009. gada 8. aprīlī Saeima pieņēma likumu "Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē", paredzot ne mazāk kā vienai desmitajai daļai vēlētāju tiesības ierosināt Saeimas atsaukšanu. Valsts prezidents minēto likumu ir izsludinājis 2009. gada 29. aprīlī, un tas stāsies spēkā līdz ar 10. Saeimas sanākšanu.

 [Grozījumi Latvijas Republikas Satversmē 3](#)

Par Valsts prezidenta tiesībām atlaist Saeimu

Valsts prezidents Valdis Zatlers 2008. gada 3. jūnijā nosūtīja Latvijas Republikas Saeimas priekšsēdētājam Gundaram Daudzem

vēstuli par Valsts prezidenta likumdošanas iniciatīvu. Valdis Zatlers ierosina papildināt Satversmes 3. nodaļu "Valsts prezidents", paredzot Valsts prezidentam patstāvīgas tiesības atlaist Saeimu, nesaistot šīs tiesības ar tautas nobalsošanu un iespējamu amata zaudēšanu.

Valsts prezidents savā vēstulē pauž uzskatu, ka tiesības ierosināt Saeimas priekšlaicīgu atlaišanu būtu jāparedz gan Valsts prezidentam, gan noteiktam skaitam vēlētāju. Ja Saeimas priekšlaicīgu vēlēšanu mehānisma iedarbināšanas iniciatīvu piešķir diviem subjektiem, būtu vēlams mainīt šobrīd spēkā esošo regulējumu attiecībā uz Satversmē paredzētajām Valsts prezidenta tiesībām. Valsts prezidents Valdis Zatlers uzskata, ka Valsts prezidentam būtu piešķiramas tiesības patstāvīgi atlaist Saeimu pirms termiņa, tādējādi nesaistot priekšlaicīgu Saeimas atlaišanu ar tautas nobalsošanu, jo Valsts prezidents rīkojas patstāvīgi un atbildīgi savas autonomās kompetences ietvaros. Valsts prezidenta konstitucionālā funkcija šajā gadījumā ir pildīt politiski neitrāla arbitra lomu, jo Valsts prezidents vispirms vadās pēc valsts interesēm kopumā, neraugoties uz atsevišķu politisko spēku prasībām.

 [Par Valsts prezidenta tiesībām atlaist Saeimu](#)

Par valsts apbalvojumu piešķiršanas un nēsāšanas kārtības pilnveidošanu

Kopš Valsts apbalvojumu likuma spēkā stāšanās, tā piemērošanas gaitā atklājās nepieciešamība to pilnveidot vairākos ar valsts apbalvojumu piešķiršanu un nēsāšanu saistītos jautājumos.

Valsts prezidenta Valda Zatlera amata pilnvaru termiņa laikā gan Ordeņu kapituls, gan Valsts Heraldikas komisija, gan Ārlietu ministrijas valsts protokols, gan arī Finanšu ministrijas Valsts proves uzraudzības inspekcija ir nākusi klajā ar virkni priekšlikumu par grozījumu veikšanu Valsts apbalvojuma likumā, kas izriet no līdzšinējās likuma piemērošanas prakses. Minētie priekšlikumi tika apspriesti gan Valsts Heraldikas komisijas sēdē, gan atkārtoti izskatīti Ordeņa kapitula sēdēs, kur tika izvērtēta arī citu valstu pieredze, kam pastāv senas valsts apbalvojumu piešķiršanas un pasniegšanas tradīcijas.

Saskaņā ar Valsts apbalvojumu likumu, Ordeņu kapituls pārzina valsts apbalvojumu lietas. Ordeņu kapitula kancleru un tā locekļus uz savu pilnvaru laiku ieceļ Valsts prezidents. Tāpēc, ņemot vērā savu kompetenci valsts apbalvojumu lietās, kā arī pamatojoties uz Latvijas Republikas Satversmes 47. pantu, Valsts prezidents Valdis Zatlers 2008. gada 9. aprīlī ierosināja Latvijas Republikas Saeimai izvērtēt iespēju veikt grozījumus Valsts apbalvojumu likumā.

 [Grozījumi Valsts apbalvojumu likumā](#)

Atsaucoties Valsts prezidenta iniciatīvai, 2008. gada rudenī Saeimas Juridiskā komisija izveidoja īpašu darba grupu grozījumu izstrādei Valsts apbalvojumu likumā, aicinot tajā darboties dažādus ekspertus un lietpratējus, tai skaitā Valsts prezidenta izveidotās Valsts Heraldikas komisijas priekšsēdētāja vietnieci Ramonu Umbliju, Ordeņu kapitula sekretāri Mairu Sudrabiņu, Valsts prezidenta likumdošanas padomnieci Sandru Sondori-Kukuli u. c.

Saeimas Juridiskās komisijas priekšsēdētāja biedra Dzintara Rasnača vadītā darba grupa izstrādāja un vērtēšanai Juridiskajai komisijai iesniedza 47 detalizētus priekšlikumus grozījumiem Valsts apbalvojumu likumā. Papildus darba grupa izstrādāja priekšlikumus Valsts apbalvojuma likuma precizējumiem atbilstoši zinātnē par apbalvojumiem (faleristikā) lietotajai terminoloģijai. Darba grupa atbilstoši etiķetes un protokola normām precizēja valsts apbalvojumu nēsāšanas kārtību visiem trim valsts apbalvojumiem (Triju Zvaigžņu ordenim, Viestura ordenim un Atzinības krustam), kā arī vērtēja citu valstu tradīcijas valsts apbalvojumu lietās. Tā ierosināja papildināt Valsts apbalvojuma likumu ar pielikumu – paskaidrojošiem zīmējumiem par katru valsts apbalvojumu. Zīmējumu autors ir Valsts SIA "Latvijas Proves birojs" sadarbībā ar Latvijas Valsts prezidenta kanceleju.

Atbalstot Valsts prezidenta likumdošanas iniciatīvu un minētās darba grupas izstrādātos priekšlikumus, Saeima 2010. gada 15. aprīlī pieņēma likumu "Grozījumi Valsts apbalvojumu likumā". Valsts prezidents minēto likumu ir izsludinājis 2010. gada 29. aprīlī.

 [Grozījumi Valsts apbalvojumu likumā Anotācija](#)

Par tiesībsarga tiesībām uzstāties ar ikgadējo ziņojumu Saeimas sēdē

2008. gada 25. februārī Valsts prezidents ierosināja izvērtēt nepieciešamību veikt grozījumus Saeimas kārtības rullī, paredzot tiesībsargam tiesības uzstāties ar gada ziņojumu parlamenta plenārsēdē.

Ņemot vērā to, ka ombuda autoritāte visā pasaulē ir balstīta šīs institūcijas spējā rīkoties drosmīgi, patstāvīgi un aktīvi, kā arī pietiekami skaļi, Valsts prezidents uzskata, ka tiesībsargam ir jābūt pienācīgi uzklausītam un arī sadzirdētam.

Tiesībsarga tiesības sniegt ikgadējo ziņojumu klātienē Saeimas sēdē noteikti būtu veids, kā aktualizēt cilvēktiesību un labas pārvaldības jautājumus augstākajā līmenī. Turklāt tas ir īpaši svarīgi tieši tādēļ, ka Saeima veic parlamentāro kontroli pār izpildvaras darbību.

Tiesībsarga gada ziņojums parlamentam plenārsēdē un visu deputātu un mediju klātbūtne piešķirtu tam lielāku nozīmi un, iespējams, veicinātu deputātu aktīvāku nostāju jautājumā par valdības atbildību Saeimas priekšā.

2008. gada 15. maijā Saeima atbalstīja Valsts prezidenta likumdošanas iniciatīvu un pieņēma likumu "Grozījumi Saeimas kārtības rullī", kā 8. pants nosaka papildināt Saeimas kārtības rullī ar 5.1 nodaļu "Tiesībsarga ziņojumi". Likums stājies spēkā š. g. 5. jūnijā.

 [Grozījumi Saeimas kārtības rullī](#)

Par iedzīvotāju parakstu notariālu apliecināšanu, vācot parakstus par tautas nobalsošanas ierosināšanu vai likumprojekta iesniegšanu

2008. gada 7. februārī, pamatojoties uz Satversmes 47. pantu, Valsts prezidents ierosināja noteikt atsevišķu tiesisko regulējumu attiecībā uz iedzīvotāju parakstu notariālu apliecināšanu, ja tas tiek veikts, vācot parakstus par tautas nobalsošanas ierosināšanu vai likumprojekta iesniegšanu. Šāds tiesību regulējums iespējams vai nu pārskatot minēto apmaksas kārtību par zvērinātu notāru izmantotajiem valsts reģistru pakalpojumiem, vai arī nosakot atsevišķu, no citiem gadījumiem atšķirīgu, parakstu apliecinājumu izdarīšanas kārtību bez nepieciešamības papildus pārbaudīt personas datus apliecinājuma izdarīšanas dienā ledzīvotāju reģistrā un Nederīgo dokumentu reģistrā.

 [Par tautas nobalsošanu un likuma ierosināšanu](#)

2008. gada 21. februārī Saeimas Juridiskā komisija nosūtīja Ministru prezidentam vēstuli ar ierosinājumu izstrādāt noteikumu projektus, kas grozītu attiecīgos Ministru kabineta noteikumus, saskaņā ar kuriem zvērinātam notāram nepamatoti ir uzlikts pienākums maksāt par valsts informāciju sistēmu izmantošanu.

 [Par tautas nobalsošanu un likuma ierosināšanu 2](#)

2008. gada 5. martā tieslietu ministrs ir nosūtījis vēstuli Ministru prezidentam, finanšu ministram, iekšlietu ministram un reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministram, informējot, ka Tieslietu ministrija līdz 2008. gada 20. martam iesniegs priekšlikumu par starpinstiūciju darba grupas izveidi. Šai darba grupai līdz 2008. gada 15. jūnijam tika noteikts uzdevums sagatavot konceptuālu ziņojumu par augstāk minētās problēmas risinājumu.

 [Par tautas nobalsošanu un likuma ierosināšanu 3](#)

Satversmes tiesa spriedumā lietā "Par likuma "Par tautas nobalsošanu un likuma ierosināšanu" 22. panta otrā teikuma atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam" atzina, ka "valsts izraudzītie līdzekļi ir efektīvākie līdzekļi legītimā mērķa sasniegšanai, jo ar citiem līdzekļiem legītimā mērķi nevar sasniegt tādā pašā kvalitātē". Līdz ar to Satversmes tiesa nosprieda atzīt likuma "Par tautas nobalsošanu un likumu ierosināšanu" 22. panta otro teikumu par atbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam.

Par iekšlietu sistēmas iestāžu un ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu sociālajām garantijām

2007. gada 28. decembrī Valsts prezidents, nosūtot Saeimai otrreizējai caurlūkošanai 2007. gada 20. decembrī Saeimā pieņemto likumu "Grozījumus Robežsardzes likumā", pamatojoties uz Satversmes 47. pantu, ierosināja veikt grozījumus iekšlietu sistēmas

iestāžu un leslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaitas likumā, lai tajā noteiktās sociālās garantijas iekšlietu ministrijas sistēmā strādājošiem papildinātu ar tiesībām ārpus kārtas iekārtot pirmsskolas izglītības iestādē savu bērnu.

Ņemot vērā situāciju ar milzīgo pieprasījumu pēc vietām pirmsskolas izglītības iestādēs un pašvaldību funkciju nodrošināt ar vietām šajās iestādēs visus bērnus, Valsts prezidents norādīja, ka tiesības ārpus kārtas iekārtot pirmsskolas izglītības iestādē savu bērnu uz vecāku dienesta laiku pirmām kārtām būtu jānodrošina tām valsts dienesta amatpersonām, kurām saistībā ar pārcelšanu citā amatā ir jāmaina sava dzīves vieta.

 [Grozījums iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un leslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm](#)

Atsaucoties uz Valsts prezidenta ierosinājumu, Saeima 2008. gada 6. martā 1. lasījumā izskatīja likumprojektu "Grozījums iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un leslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaitas likumā", kas paredz papildināt minēto likumu ar 43.1 pantu "Citas sociālās garantijas". Minētā norma paredz, ka amatpersonai, kura dienesta interesēs tiek pārcelta uz citu apdzīvotu vietu, ir tiesības ārpus kārtas iekārtot savu bērnu pirmsskolas izglītības iestādē.

2008. gada 8. maijā Saeima atbalstīja minēto likumprojektu galīgajā lasījumā, un likums "Grozījums iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un leslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaitas likumā" stājies spēkā 2008. gada 3. jūnijā.

Papildinformācija, kas saistīta ar Valsts prezidenta darbu likumdošanas jomā

2010. gada 17. novembrī Valsts prezidents Valdis Zatlers izdevis ārlietu ministra Ģirta Valda Kristovska līdzparakstītu rīkojumu par darba grupas izveidi valsts protokola tiesiskā regulējuma izstrādei un ar to saistīto normatīvo aktu pilnveidošanai. Darba grupas vadītājs ir Ārlietu ministrijas Valsts protokola vadītājs Rets Plēsums, darba grupas locekļi – Saeimas kancelejas direktora vietnieks Valdis Ziemelis, Valsts prezidenta ārlietu padomnieks Andris Pelšs, Ministru prezidenta ārlietu padomniece Solveiga Silkalna, Ārlietu ministrijas Valsts protokola Valsts prezidenta nodaļas vadītāja Jana Trahimoviča, Ārlietu ministrijas Administratīvi tiesiskās nodaļas vadītāja Sanita Pēkale, Aizsardzības ministrijas Organizācijas nodaļas vadītāja p. i. Vita Rukse un Nacionālo bruņoto spēku Apvienotā štāba Administratīvās pārvaldes Protokola un ceremoniju daļas virsnieks Virsleitnants Jevgenijs Augustauskis. Darba grupai līdz 2011. gada 1. martam uzdots izstrādāt normatīvo aktu projektus, kas nosaka valsts protokola kārtību.

Valsts prezidenta likumdošanas padomniece
Sandra Sondore-Kukule
08.04.2011.

<https://www.president.lv/lv/likumdosanas-iniciativas>